

Numărul 25. Oradea-mare 18 iunie (1 iulie) 1900 Anul XXXVI.

Apare duminică. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

De ce nu me 'nțelegi?...

*De ce nu me 'nțelegi, oh spune-mi dar...
Durerii cu nesat mistuitoare
Sfârșit să-ți fac, sforțarea-ți însedar...
Barem acuma fii îndurătoare:
De ce nu me 'nțelegi, oh spune-mi dar!*

*Ți-am zis să fii a vieții mele stea...
Lumină și nădejde să-mi dai mie...
Să-mi pot găsi în lumea asta rea
O fericire ce-ți pe vecinicie...
Ți-am zis să fii a vieții mele stea!*

*Cucernic ai zimbit... dar n'ai crezut...
Și nici acum nu crești iubirei mele...
Că dorul meu și gândul tău e mut...
Iar de ți-am spus și chinurile-mi grele —
Cucernic ai zimbit... dar n'ai crezut!*

*Să nu me crești, să nu me înțelegi,
E jocul tău hain... Cu necredință
În tot ce spui, durerile-mi deslegi...
— Îndură-te că e cu neputință:
Să nu me crești, să nu me înțelegi!*

IOAN SCURTU.

Cupido.

Artă și Patriotism.

— Conferință rostită la Ateneul din București la 6/18 Ian. 1900. —

(Urmare.)

Știința și artele nu sunt potrivnice — din contra fiind că: „Știința este însăși o poezie“ cum zice Herbert Spencer, „aceasta este temeliea artelor frumoase“.

În lipsa unei pătrunderi în domeniul științei artistice, căți rămân nepăsători față de poemele naturii, scrise pe straturile pământului, pe bolta arhitectonică a cerului, în freametul codrilor și în șoaptele apelor, cari sunt tot atâtea izvoare de inspirațiuni. — (Aplause.) Opera de artă atunci este perfectă când o pricepe fiecare.

Fantasia, puterea de observațiune trebuie să dea timbru armonie unei creațiuni, pentru de a fi pricepută unitatea compozițiunii — ca să emoționeze și să entusiasmeze.

Arta în sculptură și pictură fermecând ochii, are o mai puternică influență impresională, decât poema scrisă.

Pictura și sculptura este o carte deschisă, ea vorbește de la sine.

Limba ei este internațională și neperitoare, până când poema tipărită trebuie descifrată, ca să vorbească.

Un portret artistic are espreșia radioasă a vieții. Îți pare că vorbește, îți pare că vrea să iasă din cadrul strîmt.

De pe frunte, buze, din ochi se oglindesc sentimentele cari mișcă sufletul și inima — lumea internă a omului.

Trăsăturile moi dulci, lumina, umbra, au suflarea vieții.

În figura unei statuî de marmoră trebuie să vezi sufletul emoției interne.

Într'un peisagiu pictat, să ai senzația renașterii „Primăverei“ cu căldura orizontului imens, să îți se pară că simți aerul oxigenat al munților, înnoțiți în haina verde de smarald, să îți pară că vezi țîșnind boabele de mărgăritar ale riuletului vesel de la poalele munților.

Apusul soarelui de „Vară“ în oglinda unui lac împede să-ți dea senzația realității.

Par că ai simți vîntul de „Toamnă“ cum șueră pe lângă tine, țesînd în drumul său din frunzele cădînde ale copacilor obosiți, un covor de purpur și aur.

Iar brazi — din tablou — cristalizați de suflarea ghițoasă a „Ernei“ să te transpună în aerul plin de vlagă și viață a zilelor de Crăciun. — (Aplause.)

Arta ca și știința este un tiran — ea cere o imolare completă. Din ce o aprofundezi mai mult, din ce simțești mai adînc cât de mult trebuie până la o perfecțiune absolută. Din ce pătrunzi mai mult tainele ei, cu atât îi descoperi mai multe perle — ca și seufundătorul în adîncimile mării.

Și din ce progresezi mai mult într'o artă, cu atât orizontul devine mai întins, căile mai largi, iar aerul atât de viu și compact, încât sufletul se simte dus de o putere iresistibilă în spațiul imens, necunoscut și fără limite.

Aceasta atmosferă nemărginită înse este sanctuarul unde planează numai geniile.

Geniului, care se deosebește de simplul artist

prin originalitatea creațiunilor sale, ca să poată redă imaginațiunea ce-i frămîntă sufletul, să poată da corp idealului ce-i sugerează lumea din giurul său, nu arareori îi lipsesc mijloacele magice.

Mijloace divine ar voi să aibă. Ar dori să-și moaie penelul în culorile curcubeului, să imprumute splendoarea din strălucirea fulgerului, ar dori o limbă eterică, o harpă eolină.

Multe genii muncesc zile și nopți încheiate, luni și ani întregi, spre a-și intrupă idealul și când ved că rezultatul atîtor sbuciumări e numai umbra imaginii mărețe — nu odată îl nimicește cu o singură lovitură, cu o singură trăsătură de condei.

După Al. Dumas „La génie n'est souvent que le dernier cri d'une douleur“.

Cele mai multe creațiuni geniale sînt efectul marilor suferințe sufletești.

În această luptă internă, sub pavoara acestor suferințe, geniul de multe ori sucumbă.

Sensibilitatea exagerată, pasiunile vehemente, câte genii au minat!

Prin o prea puternică încordare, sistemul nervos nu arareori se desechilibrează și strălucita carieră a geniului se sfîrșește trist, în casa de nebuni. (Aplause.)

Celebrul Lombroso, prin o paradoxă crudă și tristă, ne dovedește că geniul este una din multele forme ale nebuniei.

El ne arată aceleași simptome patologice la geni ca și la alienați.

Chiar și dintre acei psihologi, cari au redus metodic gîndirea la vibrațiunea mecanică a moleculelor, unii au avut soarta tristă de a se stînge mai întîiu mintea lor genială: astfel Pascal care spunea „că geniul e aproape de nebunie“ — a murit nebun.

Și tot astfel au sfîrșit multe din acele genii, cari au creat opuri neperitoare, cari au dat direcțiile conducătoare în școlile artelor, științelor — și în umanitarism.

Guy de Maupassant, Gounod, Pergolese, Eminescu al nostru — și încă câți alții s'au stîns astfel ca niște meteori. (Aplause.)

Asupra dezvoltării geniiilor, clima și temperatura au aceaș influență ca și asupra formării caracterelor.

Clima bună dă putere nu numai corpului dar și spiritului.

Regiunile muntoase, sînetoase și fertile, sînt mai bogate în producerea geniiilor.

Italia este leagănul artelor și al clasicismului.

Toscana în deosebit a dat lumii cele mai multe genii.

Sub clima dulce balsamată a acestei provincii s'au născut: Dante, Petrarca, Rafael, Michel Angelo, Cellini, Bocaccio, Volta, Leonardo da Vinci, G. Reni, Donizetti, Rossini, Pergolese, Paganini, Verdi și alții.

Sub clima frumoasei Scoții s'au născut genialii:

Robert Burns, Lord Byron, Walter Scott, Newton și alții.

Multe dintre genii aveau aptitudinile dezvoltate în mai multe direcții. Imaginațiunea lor abondentă și puterea lor creatoare nu găsiă mulțumire într'o singură ramură a științelor și artelor.

Astfel:

Michel Angelo, a fost inginer, arhitect, pictor, sculptor, poet.

J. J. Rousseau — a fost, poet, filosof, magistrat, botanic, profesor de muzică, pictor.

Cardano — medic, matematic, teolog, literat.

Ampère — filolog, phisician, metafisician, pictor, violonist.

Aceasta fecunditate o găsim și la artiștii și literații nostri din țară — dar mai adeseori ca produsul unei anomalii triste a luptei pentru traiu. Așa vedem că cei mai mulți dintre poeții, criticii și dramaturgii nostri, pe lângă aceste titluri poartă și pe acele de: cărețiar, senator, berar, băcan, brutar, registrator, deputat, primar și altele. (Aplause.)

*

Iubirea are un rol important în lumea artelor. Multe creațiuni frumoase au fost inspirate de amor, acest element puternic, care pune în vibrație inima și sborul genilor, care cimentează întreaga existență a lumii.

Așa d. e. „Madona Sixtină“ a lui Rafael cu raza cerească, cu coloritul etheric, este figura soției sale adorată — a Fornarinci.

Dante era inspirat de amorul Beatricei.

Beethoven a scris celebra „Sonata luni“, subjugată de frumuseța contesei Iulia Guicciardi.

Mozart, pe lângă surisul nevestei sale și-a compus opera neperitoare „Don Juan“.

Anton Canovas prin puterea amorului a sculptat statua „Amor și Psyche“ care l-a făcut nemuritor.

Dragostea este cel mai puternic sentiment omenesc.

Amor — cu săgeata-i miraculoasă pune în vibrație toate inimile — toate aspiră la iubire.

(Va urmă.)

NELI I. CORNEA.

A l i n a r e . . .

Iubește... în ochii-ți se sbate iubirea,

Frumoasa minune...

Și buzele-ți tremură lăsându-se pradă

Pornirei nebune.

Un dor o coprinde încet și cu teamă...

O șoptă... sfioasă pe nume îl cheamă...

Șiroaie de lacrimi din ochi stai să-ți cadă...

Și 'ngână pierdută... nu știe ce spune:

O rugăciune...

E slabă ca moartea... — Din neguri s'arată

Zimbînd dimineța —

Un cântec o pașce și-l cântă nebună,

Sorbîndu-ți dulceața...

Ar vrea să se stingă cântându-l... să moară...

Căci dorul de dînsul de mult o doboară...

Culecată pe iarbă sub farmec de lună

Adoarme trudită... alături cu viața

Și-o 'nvăluie ceața...

SÂN-PETREANUL.

Între aur și iubire.

(Urmare.)

Șcump era Emil în manifestarea sentimentului de admirațiune prin cuvinte; dar de astă dată mirat de precisiunea, precum și de căldura și poesia sufletului ei tiner ce imprimase în executarea simfoniei, nu s'a putut reține să nu o felicite. În toata casa plutiă o armonie sfântă, încât ariile duetului păreau că fac să tremure petalele florilor din glastre.

Chiar papagalul din gang, un iscusit gimnastic, care se legănase până aci de micul trapez, se cumintise și întinzînd mereu gâtul, se siliă în tăcere să imiteze pe artiști. În fața avântului Aurorei, pe când Emil căută un termen mai potrivit, mai poetic să o felicite, dînsa mai expansivă, se vede, i zise repede:

— Orfeu ar fi fălos de vocea ta, Emile.

El la rîndul lui:

— Cele nouă muse te-ar proclamă regina lor...

Grațioasă, de unde ședea, Aurora îl privi gales cu coada ochiului și întorcînd capul în dreptul pianului, zîmbetul ei alunecă pe aria trilurilor ce făcea să resară prin mișcarea vigilentă a elapelor, care păreau că sînt vrăjite sub ușoara apăsare a degetelor ei trandafirii.

Emil, cu capul plecat într'o parte, apăsînd pe o extremitate a vioarei, stătea doi pași apropiere de dînsa și privirile sale se perdeau în extas de-asupra capului ei, împregiurul căruia i se părea că distinge nîmbul aureolei ei de fecioară, ce-l fermecase și-l făcea să-și traducă simțirea în note clare, pline de dorul ei, ce vibrau așa de duios!

Într'un așa moment inse, îi defilară prin minte primii ani ai adolescenței lui, atunci, înainte de a plecă la Paris, când învăță la liceul local, la primele simptome de iubire ce se manifesta în inima lui pentru dînsa, când nu se gena unu de altu, când nu erau ținuți de reu, de a rămănea ceasuri întregi la olaltă, neobservați, nebănuți de nimeni, atunci când de multe ori o sărută din fugă, iacă așa numai să o necăjească... ori că era o atracție poate, între el și dînsa, de care nu-și putea da seama...

I se părû că o aude și acum, căutînd să scape de îmbrățișările lui:

— Lasă-me Emile, nu înțelegi, uite vine mama.

Zeu, uite-o, să știi că me supăr pettine...

Ah, ce dulce îi sunau în urechi cuvintele acestea și cum ar fi vrut să le mai asculte și acum!...

Îl speriașe de multe ori cu vorba asta și de câte ori se vedea încolțită în vre-un ungher al camerei, era cel din urmă mijloc prin care putea să scape de potopul sărutărilor lui.

— Stai, că vine mama!

Ori: nu acum, mai pe urmă, vin eu la tine, dar să fii cuminte, nu cum ți-i obiceiul...

De multe ori, când Aurora nu se știea singură și el se apropiă doar de dînsa, numai că o audia: „Maaama!“

Pentru Emil, cuvîntul acesta era un semnal de oprire, un lacăt, ce-i închidea poarta raifului, în cuprinsul căruia se află comoara inimei lui.

Emil de multe ori suspină, când nu-l lăsă să o sărute și chinul acesta îl mistuie amar, și-l făcea să devină posomorît, lucru, pe care dînsa observîndu-l, nu-i venia să-l lase supărat, de a-

*

ceea se apropiă pe nesimțite de el și nu se putea îndură să plece fără să-l întrebe:

— Ce? iar te-ai supărat?

Emil se folosiă de acest prilej, și fără să mai răspundă nici da, nici nu, îi cuprindea capu 'n mâni și o sărută când în ochi, când în gură, cu așa sete, încât ea nu mai avea încotro, se supunea un minut. Doue, până ce iar scăpă și-l lăsă în farmecul visării lui să-și traducă simțirea adese-orî în versuri, de un lirism fermecător, al căror suflet și viață le-o detea ea, cu gingașia ei aproape sëlbatică, cu grija ei de a nu fi surprinsă și de multe orî cu bravarea pericolului de a-i face pe plac — numai să nu-l știe supărat pe dînsa — motiv care ar fi indispus-o să sufere chinuri zile întregi.

Ea, prin Emil, se deșteptase la o nouă viață primăvărată, prin el simțise poesia firei și i se părea că urmează pentru această să-i ofere ochii ei plini de dutoșie pradă iubirei lui ideale.

Iubirea această înse fusese lipsită de formulele obișnuite de tineri înamorați în asemenea împregiurări.

Într'adevăr, cercetându-le ascunzătorile, am putea vedea cum ea a născut în inimele lor așa pe nesimțite, fără tranziție bruscă, fără să-și dea seama nici unul nici altul de transformarea prin care trecea inimele lor.

Însăși aparițiunea sufletelor lor în vise trecuse neobservată. Și unul și altul își aducea aminte ziua că s'a visat în timpul nopții, dar aceste fenomene sufletesci nu luau nici odată proporțiunea unui eveniment, încât să-i determine a-și mărturisii visele, carî treceau în lumea lor eteree neluate în seamă...

Iar când iubirea a cerut cheazășie — care constă într'o sărutare fierbinte, nu s'a făcut nici-un us de vorbe.

Inimele aū vorbit, ochii aū înțeles totul și buzele lor s'aū întîlnit fără să se întrebe: me lași, imi dai voe, orî: ah, cât te ador!...

Emil nu-i zisese măcar obișnuitul: iubit-o.

Ea nici pe nume nu-l prea chemă.

Când vorbiă cu mamă-sa, evită totdeauna să-i pronunțe numele. Dacă trebuința o cerea să pomenescă de el, la întrebarea mă-sei: care el? zicea repede: Emil da! după ce repetă de mai multe orî: el, el, el...

Nici „vere“ nu-i zicea, ea și când conștiința urmă să o chinuieacă, dacă pentru ochii saū auđul celor din casă ar fi suprapus cuvîntul familiar de „văr“ celui de „iubit“ șoptit totdeauna în gând.

Roșiă de câte-orî trebuia să confirme întrebarea mă-sei:

— Cine? vărul teū Emil?

— „Da!“ acest „da“ eră pronunțat cu așa sfială, încât ochii ei cătau cu un fel de spaimă prin pregiur, lucru care nu fusese observat încă de mamă-sa.

Acum, după o absență de doi ani de zile, în care timp imaginea ei se gravase ca o icoană în inima lui, păstrând-o ca un odor neprețuit în valurile lumii, acum când ea ajunsese culmea desvoltării sale fizice și intelectuale, doriă să știe, să auđă ce n'auđise în trecut și de care nu fusese curios.

Voiă să cunoască cu siguranță dacă pe temeiul iubirei din trecut își poate înălță castelul iluziunilor sale saū nu?

Frământat de acest gând, îl făcū să nu mai poată mănui arcușul vioarei cu ușurință.

Desechilibrul lui fu observat de Aurora, de aceea întorcîndu-și capul o clipă, îi zise zimbînd:

— Ce faci Emile?

Emil, într'adevăr, nu se mai simțea în stare să continue.

Fața lui deveni palidă, ceea ce dovediă că inima îi bătuse cu violență în câteva secunde. Vioara și arcușul îi scăpară din mîni.

Cum să deschidă el paginile de aur ale cărții, care povestiă de clipele cele mai frumoase din viața lor, să o îndemne și pe dînsa să cetească și din impresiunea ce-i vor lăsă paginile acelea sublime, să deducă înțelesul prezentului și deslegarea viitorului? Cum să se întoarcă la anii de dulci nebunii? Cum să înceapă Ddeule? Îi venia așa de greu să se trădeze cât suferă și-a suferit pentru dînsa. Căt o adoră? și cum fără Aurora „dulcea lui verișoară“ iar fi cu neputință viața mai departe. Și totuș gîndindu-se la privilegiul așa de rar — se hotări tremurînd de emoțiune să-i vorbească.

— Auroro, dulcea mea Auroră, sufer atît de mult! De doi ani încoace me chinuese în frigurile iubirei tale — Oh, atunci nu șcieam cum prețul sărutărilor noastre, îl voi răscumpără cu miile de lacrimi... Gîndul meū nu te-a mai părăsit nici o clipă. Dacă am mers din triumf în triumf moral de unde viū, este că imaginea ta m'a însoțit pururi pașii, m'a încălđit, m'a luminat... Reîntorcîndu-me unde am crescut, unicul meū gând a fost să te revăd. Da, te-am revăđut, regăsindu-te mai frumoasă, mai strălucitoare, și acum când înțeleg rostul iubirei adevărate, viū să te rog în genunchi, să me scapi de îndoiala ucigașe, să-mi spuî cuvîntul din urmă pe care n'am avut fericirea să-l aud atunci: me iubeșei Auroro? ...

(Finea va urină.)

PETRU VULCAN.

S' a ū d u s . . .

*Se sting în sure depărtări
Ilusiile ce-am țesut,
Rămân eternele muștrări
Că nu le-am priceput.*

*Se scurge vremea răsădind
Prin bucle fire arginții,
Ilusiile se desprind
Din creeri de copii.*

*S'a stins de mult amorul tei
Ce 'n versuri mi-l spuneai ades,
Rămân păreri de reii
Că nu l-am înțeles.*

*Tu mrejele ce le-ai fost pus
Iubirei mele, - acum le-aduni,
Căci anii dragostei s'au dus,
Ani mândri, — dar nebuni.*

*S'a dus și toamna dragostei,
Nămeții morții se aștern, —
Se umple golul inimei
Cu dor de somn etern.*

Crișmărița.

*Crișmăriță,
Ochă de mură,
Cu privire
Ce te fură,
Fii măi bună
Și te 'ndură,
Vino 'ncoace
Și-mi dă gură:
Că-mi ești dragă
Ochilor
Și me usuc
Pe picior,
Că te-ador
Și de dor
Stău să mor.*

Secerătoarea.

După Petőfi.

*S'apropie luna lui cuptor
Și holda mea e coaptă bine,
O ceată de secerători
Pe lună în ea îmi vine.*

*De-atâta foc iubirea mea-î
Un spic de grâu și vreaș tu oare
Iubita mea și-î fi 'n curând
Secerătoare?*

— ELENA DIN ARDEAL

Mișcarea teatrală la noi în anul 1899.

De Vasile Goldiș.

(Fine.)

- de 2 ori: „Arvinte și Pepelea“, piesă populară, de Vasile Alexandri.
 „Tata și fiul“, dialog de ?
 „Biletul de tramway“, comedie într'un act, de G. Mărunțeanu (din „Biblioteca Teatrală“);
 „Piatra din casă“, comedie într'un act, de Vasile Alexandri;
 „Un om buelucas“, comedie într'un act, de Michel și Labiche, localizare de Maria Baulescu (din „Biblioteca Teatrală“);
 „Vecinătatea periculoasă“, comedie într'un act, localizată după Kotzebue;
 „Medicul fără voie“, comedie în 3 acte, de Molière, traducere de I. Sceopul;
 „Rusalile“, vodvil într'un act, de Vasile Alexandri;
 „Întocmai“, comedie într'un act, localizare de Zotti Hodos;
 „Norocul în casă“, piesă populară, de Vasile Alexandri.
 numai odată:
 „Plugul de aur“, (Industriașul), piesă populară în 4 acte din viața industriașilor, de Ioan Rodina.
 „Monolog“, de ?
 „Săpătorul de bani“, comedie în 3 acte, de N. Popp;
 „Gărgăunii dragostii“, comedie într'un act de Iosif Vulcan;
 „Nu te jucă cu dracul“, comedie într'un act, de I. Negruzzi;
 „Paraclisierul“, operetă comică, de Vasile Alexandri;
 „Vespasian și Papinian“, dialog de I. Negruzzi;
 „La Moși“, ?
 „Dialog“ din „Ovidiu“, dramă de Vasile Alexandri;
 „Azur Ilderim sau Pasaportul unei actrițe“, comedie într'un act, de N. A. Bogdan;
 „Lița Pescărița“, comedie cu cântece, de N. A. Bogdan;
 „Smarandlța fata pădurarului“, comedie în 3 acte cu cântece, de I. D. Movileanu;
 „Școala lui Lazar“, tablou din revista „100 de ani“, de I. L. Caragiale;

- „Însuratul fără voie“, comedie de Molière, tradusă de ?;
 „O noapte furtunoasă“, comedie de I. L. Caragiale;
 „Minciuna minciunilor“, monolog de ?;
 „Soldan viteazul“, cântonetă comică, de Vasile Alexandri;
 „Vistavoiful Marcu“, comedie într'un act, de Th. Alexi;
 „Iorgu de la Sadagură“, comedie în 3 acte, de Vasile Alexandri;
 „Hartă rezeșul“, cântonetă comică, de Vasile Alexandri;
 „Rămășagul“, vodvil cu cântece într'un act, de Vasile Alexandri;
 „Gelosie pentru gelosie“, comedie într'un act, localizată de V. Onișor;
 „Zăpăciții“, comedie într'un act, localizată de Th. Alexi;
 „Despot vodă“, dramă (2 scene), de Vasile Alexandri;
 „Biletul“, monolog după Beer de Furiq, de Haralamb G. Lecca;
 „Drumul de fier“, comedie într'un act, de V. Alexandri;
 „Bucuria neașteptată“, comedie în 2 acte, de ?;
 „Bărbații fermecați“, ?
 „Întemplantă curioasă“, comedie în 3 acte, de M. Volcean;
 „Mitru Grenadiru“, monolog de Coriolan Brediceanu;
 „Barbu lăutarul“, monolog, de Vasile Alexandri;
 „Nobila cerșitoare“, comedie într'un act de V. Alexandri;
 „Chirița în provincie“, comedie cu cântece în 2 acte, de Vasile Alexandri;
 „Păunașul Codrilor“, feerie națională în 3 acte și 2 tablouri, de H. Rădulescu;
 „Surugiul“, monolog, de ?
 „O căsătorie în lumea mare“, comedie în 2 acte, de G. Ventura;
 „Un leu și un zlot“, comedie localizată de D. R. Rosetti;
 „Vlăduțu mamii“, piesă populară cu cântece de ?;
 „Un tutor“, comedie într'un act, de Matilda Poni;
 „După bal“, monolog, de ?;
 „Scene din viața militară“, vodvil în 6 scene, ?

Dacă luăm în considerare autorii, conspectul de mai nainte ne arată, că piese de Vasile Alexandri au fost jucate de 25 de ori, piese de Iosif Vulcan au fost jucate de 24 de ori, Constantin Negruzzi de 6 ori, localisările dnei Maria Baulescu după Iuin și Flerx, Michel și Labiche au fost jucate de 5 ori, piese de G. Mărunțeanu de 3 ori, traduceri din Molière asemenea de 3 ori, iară de 2 ori au fost jucate piese de I. L. Caragiale, localisări după Kotzebue, și piese de N. A. Bogdan, o localizare de Zotti Hodos, o piesă și o localizare de Theochar Alexi.

Toți ceilalți autori obvin numai de câte-odată în șirul reprezentațiilor din anul 1899. Acești autori sunt: I. D. Movileanu, N. Popp, Ioan Rodina, D. R. Rosetti, Matilda Poni, H. Rădulescu, G. Ventura, M. Volceanu, Coriolan Bredicean, Haralamb G. Lecca (traducere), și V. Onișor (localizare).

Autorii au fost deci cu toți 23, dintre care 16 români și 7 străini. Piese originale au fost 47 și streine 10. Dintre cele streine au fost 7 localisări și 3 traduceri. Nu am putut afla autorul la 4 piese.

Piese publicate în „Biblioteca Teatrală“ s'au jucat de 11 ori și anume s'au jucat „Prolog“ de Iosif Vulcan, „Idil la țară“, comedie într'un act după Iuin și Flerx, localizată de Maria Baulescu, „Biletul de

tramway“, comedie într'un act de G. Măruntănu, fiecare de câte 3 ori, iară piesa „Un om buclucaș“, comedie într'un act de Michel și Labiche, localisată de Maria Băulescu s'a jucat de 2 ori.

După conținut și în anul 1899 piesele jucate au fost mai ales comice și anume specii mai ușoare, ca piesele populare, comedii într'un act, vodvile, monoloage comice, cântonete, farse ș. a.

Cu privire la timpul reprezentațiilor constatăm, că în ianuarie s'au dat 13 reprezentațiuni, în februarie 12, în martie 6, în mai 12, în iunie 4, în iulie 6, în august 12, în septembrie 3, în octombrie 2, în noiembrie 2, în decembrie 1. În luna aprilie nu s'a dat nici o reprezentațiune teatrală. Observăm, că luna aceasta a cădută în postul Paștelor. Cele mai multe reprezentațiuni s'au dat în lunile ianuarie, februarie, mai și august. Dacă vom căuta în calendar, vom observa, că cele mai multe reprezentațiuni s'au dat în preajma sărbătorilor mai mari, cum este Crăciunul, Paștele, Sta Marie, St Ilie ș. a.

Dacă luăm în considerare mediul social, în mijlocul căruia s'au dat reprezentațiunile mai sus înșirate, vom afla, că 35, adică aproape jumătate din reprezentațiunile teatrale ale anului 1899, au fost date de țărani români, cea mai mare parte sub conducerea învățătorilor ori în organizațiunea corurilor cu deosebire bisericești. Meseriași români au aranjat în decursul anului trecut 9 reprezentațiuni, tinerimea studiosă 8, reuniunile de cântări și muzică 4, iară diletanții din sinul păturii culte au aranjat în decursul anului trecut 13 reprezentațiuni. O reprezentațiune teatrală a fost aranjată de reuniunea femeilor române gr. cat. din Roșia-de-munte. În 3 cazuri nu am putut afla, cine au fost aranjatorii, dar din împrejurările celelalte putem presupune, că și acelea reprezentațiuni au fost date de țărani români.

Societăți de diletanți cu statute nu s'au înființat în decursul anului trecut nici una. A rămas deci și până astăzi singură în felul său societatea „Progresul“ din Făgăraș. În alt loc publicăm de astădată istoricul acestei societăți din condeiul președintelui ei, dl dr. Ioan Turcu. În decursul anului 1899 această societate — durere — n'a dat nici o reprezentațiune teatrală.

Cu privire la localități s'au dat câte 8 reprezentațiuni în comitatele Brașov, Sibiiu, Alba-Inferioară și Hunedoara. În comitatul Făgăraș s'au aranjat 7 reprezentațiuni teatrale, în Caraș-Severin 6, câte 4 reprezentațiuni s'au dat în comitatele Târnava-Mare, Cînad și Timiș, iară câte 3 în comitatele Bistrița-Năsăud și Torontal. În comitatele Bihor și Cluj s'au dat câte 2 reprezentațiuni, în Sălăgiu, Mureș-Turda, Turda-Arieș, Sătmar și Maramurăș câte una. Societatea tinerilor universitari „Petru Maior“ a aranjat o reprezentațiune în Budapesta.

În anul trecut nu s'au dat reprezentațiuni teatrale în comitatele Târnava-Mică, Cojoena, Solnoc-Dobăca, Trei-Scame, Ciuc și Bichiș.*

Acestea sînt datele statistice, cari le-am adunat asupra mișcării teatrale la noi în decursul anului 1899.

Dacă vom compara tabloul acesta cu darea noastră de samă despre mișcarea teatrală la noi în anul 1898 (din Anuarul II al societății fondului de

teatru), în prima linie ne va bate la ochi, că mișcarea teatrală din anul trecut are aceleași caracteristice generale, pe cari le-am constatat în anul precedent. Împrejurarea aceasta ne întărește în convingerea noastră, că mișcarea teatrală la noi își are condițiunile sale firești. Acestea pot să ne dea punctele de orientare în munca noastră pentru a direge trebuințele culturale ale poporului nostru în alvia cea mai priincioasă unei dezvoltări, care să aibă în vedere întărirea intelectuală și morală a poporului românesc din țările de sub coroana sfântului Ștefan.

Aproape aceiași autori, aceleași piese, cel puțin același fel de piese, aflăm atât în anul 1898, cât și în anul 1899. Vasile Alexandri și Iosif Vulcan au rămas și în anul din urmă cei mai iubiți autori dramatici ai poporului nostru.

Cea mai mare deosebire între anii 1898 și 1899 este că în anul din urmă s'au dat aproape încă odată atâtea reprezentațiuni, câte s'au dat în anul precedent. Apoi, că în anul 1899 s'au dat multe reprezentațiuni în comitate de acelea, unde în anul precedent nu s'a dat nici o reprezentațiune teatrală. Cu deosebire e foarte bătător la ochi în privința aceasta comitatul Cînad, unde se mărginește teritoriul locuit de Români cu pământul locuit exclusiv de Maghiari.

Nu cutezăm a riscă încă afirmațiuni în privința cauzelor, cari au produs această îmbucurătoare întărire intensivă a mișcării teatrale la noi în anul 1899.

Peste tot am zis la începutul studiului nostru din anul trecut, că a trage concluzii hotărîte și neîndoioase dintr'un început atât de modest, nici nu este cu cale, nici nu corespunde metodelui științifice, pe care îl urmăm. Rămânem credincioși acestei convingeri și nici de astădată nu vom căuta, să riscăm păreri asupra cestuui, ce și cum ar fi de făcut, ca să începem cu ajutorul societății pentru crearea unui fond de teatru român lucrarea aceea, care prin dirigiarea vieții teatrale la poporul nostru ar putea să contribuie la întărirea culturală și morală a acestui popor.

Cel puțin 4—5 ani de zile vor mai trebui să treacă, până când conducătorii nostri vor putea să procedă la acea lucrare epocală în viața noastră culturală, care din societatea pentru adunarea unui fond de teatru român va face o societate, care să dirige aplicările teatrale ale poporului nostru întru ajungerea scopului general, de a ne apropiă neamul tot mai mult de țaria cetății, ce și-o zidește fiecare popor mai ales din pietrele tari și neperitoare ale unei culturi temeinice și universale.

Până atunci vom adună cu sirguintă elementele cari ne dau posibilitatea unei temeinice rezonanți în cestuinele privitoare la înființarea teatrului român și vom face astfel lucrările pregătitoare pentru marea noastră zidire culturală. Peatră de peatră vom adună materialul de lipsă și sîntem convinși, că în chipul acesta vom putea delătura posibilitatea unor greșeli mai mari în alcătuirea noastră. Cei ce cu atențiune temeinică urmăresc lucrările noastre, deja până acum s'au putut convinge, că înaintarea noastră în direcțiunile indicate se face cu un plan bine chibzuit și foarte cernut din toate punctele de vedere.

În anuarul viitor al societății noastre vom continua.

* Compară „Mișcarea teatrală la noi în anul 1898“ din Anuarul II al societății teatrale p. 41 și 42.

Cronică științifică.

Electricitatea în medicină și chirurgie. — Tipografiile electrice fără întrebuintarea cernelei de tipar. — Limitele de transmisiune ale energiei electrice. — Fabricațiunea hârtiei. — O uzină de gaz iluminată prin electricitate. — Temperatura corpului. — Călătoria caselor.

Electricitatea în medicină și chirurgie. — Sunt acum șapte ani de când la Londra a fost o serie de procese în cari erau expuse nenumăratele înșelătorii făcute de speculanții cari pretindeau a întrebuinta electricitatea pentru vindecarea boalelor. Acești speculanți au avut întotdeauna o foarte mare influență asupra publicului în toate țările, așa că întrebuintarea rațională și legitimată a tratamentului electro-medical a fost discreditată pentru multă vreme. Odată înse descoperiți acei cari traficaū cu buna credința publicului, electro-terapia a început să câștige teren și să se desvolte mereu.

În una din ultimele ședințe ale societății inginerilor electricieni, s'a presintat o lucrare foarte interesantă asupra aplicațiilor electricității în medicină și chirurgie. Acest studiu aparține doctorului Lewis Iones, medic-șef al serviciului electric de la spitalul Sf. Bartolomeu din Londra. Este foarte importantă situațiunea deosebită pe care a câștigat-o electroterapia la sfârșitul veacului acesta. De aproape o sută de ani, câteva spitale din Londra au servicii speciale de electroterapie, cum sunt spitalele St. Toma și St. Bartolomeu cari din anii 1779 și 1789 au asemenea servicii.

În toată această perioadă a trebuit să se combată teoriile mincinoase și mai ales inerția medicilor. Vitalitatea științei electro-medicale în fața tuturor acestor dificultăți este foarte semnificativă; electricitatea medicală a progresat constant și pretutindeni mai cu seama de zece ani încoace.

Aplicațiunea energiei electrice în casele particulare și distribuțiunea sa prin mijlocirea companiilor de luminat electric, au provocat crearea de aparate nouă, metode nouă de tratare și vulgarizarea studiului electroterapiei, simplificând mijloacele de a obține curentul în clipa voită. Acunulatorii au adus asemenea mari servicii, procurând mijlocul de a obține un curent constant pentru chirurgie în galvanocautere și explorațiuni luminoase.

Descoperirea razelor X și aplicațiunea lor în medicină și chirurgie, au înaintat mult electricitatea medicală, creând aparate electrice de o întrebuintare universală.

Instalațiunile succesive ale sălilor de radiografie în spitale au dat o importanță neașteptată serviciilor electro-medicale. Cele mai multe din spitalele Londrei au asemenea săli și utilitatea lor este în adevăr foarte mare. La spitalul St. Bartolomeu se citează mai mult de cinci sute de cazuri de tratament prin electricitate, fără a se ține seama de radiografiile cari sunt și mai numeroase. Rezultatele acestor tratamente

sunt cel puțin tot așa de bune ca și cele obținute prin mijloacele indicate de celelalte ramuri ale științei medicale.

Tipografiile electrice fără întrebuintarea cernelei de tipar. — Iată un nou procedeu de imprimare care de sigur va revoluționa arta tipografică. Este vorba de a tipări fără cerneală. Pentru a ajunge la acest rezultat, hârtia pe care se imprimă este de o constituțiune chimică deosebită

Hârtia aceasta cuprinde în constituțiunea sa elemente chimice, cari se descompun, când prin ea trece un curent electric. În urma acestei descompunerii, hârtia rămâne neagră numai în părțile unde a fost în contact direct cu caracterele tipografice.

La Londra s'a format de curând un sindicat în scopul de a răspândi această invențiune. S'au făcut, în curs de mai multe luni, experiențe cu astfel de hârtie și rezultatele sunt foarte îmbucurătoare.

Se crede că economia realizată prin acest procedeu este foarte mare. De o parte suprimarea completă a cheltuelilor pentru cerneală, iar de altă parte cheltuelile pentru preparațiunea chimică a hârtiei nu vor fi mai costisitoare, fiind că produsele întrebuintate în acest scop sunt foarte effine.

Se mai spune iar, că aplicațiunea acestui sistem se poate face ușor cu presele actuale. Un avantaj mai mare încă este și faptul că un astfel de imprimat este inalterabil. Inconvenientul acestui fel de imprimare constă numai în aceea că mașinile nu pot avea un tiragiū mare, din cauză că hârtia trebuie să stea mult în contact cu literele, până ce curentul electric să seversșească descompunerea substanțelor chimice din hârtie.

Limitele de transmisiune ale energiei electrice. — Se știe că se pot transporta la mici distanțe curentii electrice creați de forțele naturale, cum de pildă: căderile de apă, și adese-ori această energie se transportă la distanțe foarte mari de punctul de produțiune.

În America, unde instalațiunile de acest fel sunt foarte numeroase, s'a căutat a se găsi limita până la care, din punct de vedere practic, se poate face un asemenea transport. Această limită variază de sigur cu voltagiul curentului de transport și este foarte interesant a cunoaște până la ce punct se poate întinde acest voltagiū.

La 10.000 volți linia este asigurată; la 20.000 volți firele încep a deveni luminoase noaptea; la 40.000 volți pierderea este deja sensibilă și de la 50.000 volți înainte, puterea izolantă a aerului este cu totul neindestulătoare și atunci trebuie să se sporă distanța între fire, sau a acoperi firele cu o substanță protectoare.

Din punctul de vedere al distanței la care se poate face transmisiunea, experiența a dovedit că până la 160 kilometri, nu se întâmpină nici o dificultate. De la 160 km. până la 700 sau 800 km. se întâmplă pierderi de curent, iar câte o dată construcțiunea liniilor este imposibilă.

Practic vorbind, sunt satisfăcătoare până la distanța de 25 km. transmisiunile de 500 și chiar 1.000 kilowați. Condițiunile transmisiunii sunt încă practice, de și mai puțin avantajoase, până la distanța de 160 km. De aci încolo succesul transmisiunii este problematic.

Fabricațiunea hârtiei. La expozițiunea din Paris vor funcționa sub ochii vizitatorilor trei mari mașini pentru fabricațiunea hârtiei. Franța, Germania și Elveția sînt proprietarele acestor mașini.

Mașina franceză expusă de casa Darblay va fabrica hârtie de 2 m. 80 lățime. Pasta necesară va fi produsă chiar în localul expozițiunii. Mașina germană a casei Güllner din Warmbrunn, avînd diferite noue dispozițiuni, va fabrica hârtie de 2 m. 30 lățime. Din cauza lipsei de spațiu, constructorul a renunțat la expunerea unei alte mașini mult mai importante.

În fine casa elvețiană Escher-Wyss din Zurich va face hârtie rogné și apprêté pe unele sau ambele fețe, avînd o lățime de 1 m. 60.

O uzină de gaz luminată prin electricitate. — Iată în adevăr ceva curios. O uzină care produce gazul de iluminat, întrebuițînd pentru ea însași alt sistem de iluminat, electricitatea. De sigur, tot Americanii ne prezintă și ciudățenia aceasta. Astfel, uzina de gaz din Detroit este pe cale de a fi iluminată cu electricitate.

Dinamul generator este acționat prin un motor de gaz și eurentul pe care îl produce permite luminarea lesnicioasă și fără pericol a tuturor părților uzinei, unde întrebuițarea luminei libere este inadmisibilă, cum de pildă în sala compresorilor, aceea a rezervorilor, a purificatorilor cu amoniac etc. Se întrebuițează lămpile cu incandescență a căror acumulatori sînt puși în afară de locurile ce trebuiesc luminate, pentru a înlătura producerea de schinte care ar putea da loc unei exploziuni.

Temperatura corpului. — Un fiziologist italian, dl Mosso, a făcut o serie de observațiuni interesante asupra temperaturii corpului animal în timpul posturii.

Experiențele dlui Mosso sînt importante mai ales prin aceea că pun în evidență eficacitatea zahărului pentru a ridica temperatura unui animal, cînd aceasta temperatură a căzut sub cea normală în timpul unei perioade de nemîncare, de postire.

Astfel, ajunge 1 până la 4 grame de zahăr pe kilo de animal, pentru a determina o repede creștere a temperaturii în 10 până la 15 minute. Reîncălzirea aceasta atinge maximul seî după două ore și de aci înainte temperatura rămîne constantă.

Această acțiune a zahărului este remarcabilă mai ales după o lungă abstenență și o scoborîre însemnată a temperaturii.

Pînea are o acțiune cu totul diferită de a zahărului: temperatura se ridică mai încet după ingestînea pânei decît după cea a zahărului și creșterea este în acest caz cu atît mai repede cu cît perioada de inanitație a fost mai scurtă și scoborîrea temperaturii mai puțin accentuată.

Dl Mosso constată că a putut, cu ajutorul zahărului, să readucă la viață câini într'o stare foarte gravă de hypotermie, atunei cînd întrebuițarea substanțelor albuminoase etc. ar fi rămas fără efect.

Călătoria caselor. — În America mai ales, casele construite în șarpante de lemn sau metalice, pe fundațiuni speciale, pot fi transportate de la un loc la altul după bunul plac al excentricilor fii ai lumii noue. Dacă acest fel de mutare, cu casă cu tot, nu

ar fi așa de curiosă, întru cît stramutarea s'ar face tot pe uscat, de sigur că nu puțin interesant e spectacolul unei case trecînd o apă pentru a se așeza pe malul celalalt.

Americanul doctor William A. Edwards a ținut să facă plăcerea aceasta compatrioților seî. Doctorul și-a transportat locuința sa, ca un vas plutitor, pe celalalt mal al băii San Diego (California), distanță de o milă și jumătate.

Iată cum s'a făcut această operațiune. Casa construită în paianță, a fost deslocată de pe fundațiile primitive și pusă pe o platformă de îmbărcare ce așteptă pe mal. În apă erau mai multe șalande (un fel de pontoane) legate între ele asemenea prin o platformă la acelaș nivel. Totul fiind gata, se aduce construcțiunea prin o ușoară alunecare pe platforma plutitoare.

Șalandele remarcate de un vapor forma un tren plutind ducînd pe valuri casa cu două caturi a doctorului american.

Convoiul ajuns la celalalt mal, debarcarea construcțiunii se face în acelaș chip ca și îmbărcarea ei.

Pentru satisfacerea acestui caprițiu american, s'a cautat o vreme frumoasă și o stare foarte liniștită a mării.

P. Bd.

Convocare.

Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ținea adunarea sa generală din est an în epidul Abrud (comit. Alba-Inferioară) în zilele de duminică și luni în 9/22 și 10/23 iulie an. c. cu următoarea programă:

I. Ziua primă duminică în 9/22 iulie.

1. Președintele va deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Se alege 2 notari pentru sedințele adunării.
3. Secretarul va citi raportul comitetului societății asupra lucrării sale de la adunarea generală din urmă.
4. Se alege o comisiune de 5 membri pentru propuneri și raportul comitetului se predă acestei comisiuni spre examinare.
5. Casarul societății va citi raportul despre starea casei cu sporul de la ultima adunare încoaci și peste tot despre averea societății.
6. Se va alege o comisiune de 5 membri pentru examinare raportului casarului.
7. Se va alege o comisiune de 5 membri, cari în înțelesul § 4 din statutele societății vor câștiga membri fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.
8. Se vor citi discursuri corăspundătoare scopului societății sau de altă materie literară, ce sînt a se însinua președintelui înainte de adunare.
9. Președintele închide sedința.

II. Ziua a doua luni, în 10/23 iulie.

1. Președintele deschide sedința și protocolul sedinței precedente se va citi și autentică.
2. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.

3. Raportul comisiei asupra socotelilor casarului.

4. Raportul comisiei despre raportul comitetului societății și insinuarea propunerilor în interesul fondului.

5. Se va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1901.

6. Se va alege o comisie de 3 membri pentru autenticarea protocolului din ședința II.

7. Președintele va încheia adunarea.

Învităm la această adunare generală a Societății pentru crearea unui fond de teatru național român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijinitorii culturii românești.

Din ședința comitetului ținută în Brașov, la 4/17 iunie 1900.

IOSIF VULCAN m. p.
președinte.

VASILIE GOLDIS m. p.
secretar.

LITERATURĂ.

Ședință publică la Academia Română. Vineri la 9/22 iunie Academia Română a ținut ședință publică. *Dl dr. V. Babeș* a vorbit despre „Produsele specifice ale pelagrei”. Dsa a expus în mod amănunțit experiențele făcute cu substanța toxică extrasă din porumbul stricat asupra a 18 animale de diferite specii, mărimi și categorii, de la șoareci până la găini. Efectele produse la animalele mari și mici au fost combătute prin serul extras de la oameni bolnavi de pelagră. Din acesta stabilește principiul că, de oare-ce cu serul extras de la oamenii cari au suferit de pelagră s'au putut atenua efectele produse de porumbul stricat la animale, acel porumb este producător de pelagră. — *Dl Gr. Tocilescu* a făcut „Comunicări epigrafice” între cari un fragment de inscripțiuni cuneiforme din Muzeul Național, relativ la domnia lui Așir-nasir-pal. Din inscripțiunea găsită pe o bucată de alabastru și a cărei descifrare a fost făcută de profesorul Müller din Viena, rezultă că acest Așir-nasir-pal a domnit în Asiria și a avut mai multe răsboaie cu popoarele din acea țară, pe care le-a învins. A doua inscripțiune citită este privitoare la un blestem, inscripție făcută pe o piatră datând de la anul 200 d. Chr. La Roma prin morminte s'au găsit multe din aceste inscripțiuni, de unde își au sorgintea, spune *dl Tocilescu*, multe din eresurile și descântecurile noastre populare.

Românii în Serbia. *Dl profesor dr. Gustaw Weigand*, în lucrarea sa despre Românii din Serbia, constată, că dacă facem abstracție de orașe, aproape întreaga vale de jos a Dunării e românească, pe ambele maluri, pe când politicește aparține Ungariei, Serbiei și României. Primul sat românesc pe malul stâng al Dunării e Ofcea, așezat în fața Belgradului. Urmează apoi o populațiune mixtă, compusă din Sârbi, Nemți, Români și Maghiari, dar numai pe un scurt teritoriu, de la Panciova până la Buziaș, iar de aci în jos pe Dunăre, întregul mal stâng al Dunării, cu excepțiunea puținelor sate sârbești și a orașelor, cari chiar în România au o populațiune mixtă, e curat românesc. Pe malul drept al Dunării elementul

românesc începe cevași mai la vale, adecă imediat după intrarea riului în Casanul admirabil de frumos, la Dobra, în Serbia. Elementul românesc în Serbia ține în stăpânire nu numai malul Dunării, ci a străbătut adânc și în interiorul țării, așa că întregul colț nordvestic al Serbiei, cu excepțiunea insulei limbitice a Negotinului, e românesc. Numai funcționarii, învățătorii și preoții sunt sârbi. Numerul total al Românilor din Serbia este cel puțin 150.000. Guvernul sârbesc face mari opintiri pentru a serbisă pe Români; rezultatele obținute sunt înse foarte mici. De preoți se trimit numai sârbi, sau oameni cu sentimente sârbești, cari fac slujba întregă în limba sârbească. Dar țeranul nu se duce la biserică și astfel propaganda prin biserică devine iluzorie. Ceva mai mult se face prin școală, cel puțin în comunele mai mari agronomice. Mai mult efect are limba oficială sârbească în localitățile în cari se află un aparat mai mare administrativ. Aici se poate zice că cei mai mulți Români posed limba sârbă, dar și întors: Sârbi știu și ei românește. O împușinare simțitoare a Românilor s'a mai putut întempla numai în părțile din vest și din sud-vest, adecă în districtul Pozarevaț, dar în cealaltă părți de țară serbisarea Românilor merge anevoios.

Istoria închisorilor din România, studiu comparativ, de legi și obiceiuri, de Gr. I. Dianu, fost director general al închisorilor în România, a apărut la București, cu 18 planșe (tipuri de criminali și planuri de închisori) 2 tabele statistice, edițiune de lux.

Jubileul Societății Geografice Române din București, care ar fi trebuit să se țină joi la la 15/28 iunie, precum s'a anunțat în nr. trecut, în urma do-liului familiei regale, s'a amânat la o dată ulterioară, care se va publica mai târziu.

TEATRU.

Concert și reprezentație teatrală în Năsăud. Reunirea română de cântări din Năsăud va da duminică în 1 iulie o serată musicală-teatrală în sala de gimnastică de la gimnasiu. Program: 1. „Stupul de albine”, marș, cor mixt, aranjat de Emil Ștefanuț. 2. „Nu-î dreptate nu-î”, cor duplu de G. Dima. 3. „Poet și țeran”, uvertură de Fr. Suppé, cântată la pian de dșoara Estela M. Luchi. 4. „Ziua eternă”, cor duplu de E. Ștefanuț. 5. „Sulamith”, operetă de Davidsohn, cântată pe violină de Alex. Rus, acompaniat la pian de dșoara Lucreția Moisil. 6. „Lugojana” cor mixt de I. Vidu. 7. „Soare cu ploaie”, comedie într'un act de Iosif Vulcan. Persoanele: Olga Clitan, veduvă tineră, dșoara Emilia Mischinger; Lina, dșoara Ana Filipan; Tița, Mimi * *: Maria Brădescu, dșoara Lucreția Moisil; Porfira, dșoara Letiția Mureșan; Pantilimon, dl Macedon Linul; Dumbrăvescu, dl Anton Hangea; Dușan, dl Artene Mureșan; Ionel, dl Onoriu Prădan; Contele Klapatinsky, dl Vasile Moisil; Un chelner, dl Niculiță Rus; O servitoare, * *. După teatru dans.

Serată teatrală și petrecere populară în Aciaua. Corul vocal al plugarilor români din comuna Aciaua în Chior a dat acolo la 10 iunie n., sub conducerea învățătorului Anderco, o reprezentație teatrală, jucându-se „Săpătorul de bani” piesă localisată de Ant. Pop; între acte s'a cântat: Nainte Române Sus opineă, Resunet de la Crișana și Moțul la drum.

MUSICĂ.

Imnele sfintei liturgii. Musica noastră bisericească de sigur are să câștige mult prin o nouă publicațiune a dlui Gavriil Musicescu, distinsul șef al Corului mitropolitan din Iași și profesor de armonie la conservatorul de acolo. Publicațiunea are o extensiune de 203 pagini și poartă titlul „Imnele sfintei liturgii” pentru cor mixt și piano. Toate fac parte din repertoriul ecleziastic al Corului mitropolitan din Iași, având și aprobarea sf. sinod al bisericii autocefale ortodoxe române. Între altele aici se află și Imnul Heruvic, care s'a cântat de capela sinodală din Moscua cu ocazia concertului dat în palatul guvernatorului Moscui, marele duce Serge Alexandrovitch, la 24 iulie 1898, în onoarea regelui Carol I al României, în călătoria sa prin Rusia; precum și în catedrala Cremlinului, în prezența împăratului Rusiei Nicolae II și a familiei imperiale la 16 august 1898. Azi imnul acesta, ne spune nota autorului, face parte din repertoriul celor mai multe coruri din Petersburg, Moscua, Kiew etc. După imnele liturgiei, urmează câteva concerte: Cine se va sui, Înnoșce-te noue Ierusalime, La Nașcerea Domnului, La învierea Domnului. Este și un apendice, care conține cântările: Crucii tale, câteva Trepore, în sfârșit Prohodul Mântuitorului. Volumul tipărit frumos e precedat de portretul autorului. Recomandăm cu toată căldura aceasta publicațiune corurilor noastre vocale de pretotindenii. De vânzare la autorul în Iași, prețul 12 lei.

PICTURĂ.

Pictor român distins la expoziția din Paris.

Aflăm din ziare, că juriul expoziției universale din Paris a acordat o medalie de aur pentru operele distinsului pictor român din România, dl Simonidi.

Un nou tablou de pictor Bran. Compatriotul nostru selăgian, pictorul Nicolae Bran, care a atras atențiunea publicului prin marele său tablou „Peneș Curcanul”, expus la Ateneul din București, lucrează la un tablou nou, pe care i l-a comandat ministerul instrucțiunii publice. Noul tablou înfățișează „Dumbrava roșie”, și va fi menit să facă parte din marea frescă a Ateneului.

Expoziția școlii de pictură Vlad. Aflăm din „Tribuna”, că în timpul examenelor de la școala civilă de fete a Asociațiunii în Sibiu au fost expuse într-o sală a acelei școlii lucrările elevelor pictorei dsoara Vlad.

SCULPTURĂ.

Un sculptor român premiat la Paris. Cetim în ziare, că cu ocaziunea împărțirii recompenselor la Salonul din Paris, ținută sub președința ministrului instrucțiunii publice, sculptorul român Gavril Popescu din România a obținut mențiune onorabilă pentru gravurile expuse acolo.

Monumentul lui Tudor Vladimirescu. Sculptorul Bălăcescu terminând momentul lui Tudor Vladimirescu, acesta se va inaugura în Tergu-Jiului la 28 iunie (11 iulie) cu mare solenitate. Dl general Manu,

ministru de interne, care a primit zilele trecute în audiență pe dnii Gr. G. Tocilescu, sculptorul Bălăcescu și farmacistul Bălănescu, membrii ai comitetului pentru ridicarea monumentului, a dat ordin primarului ca dimpreună cu comitetul organizator să întocmească programul serbărilor. La aceste vor fi invitate: presa, toate școalele din Oltenia, revisorii școlari din țară, profesorii și preoții, în fine toate autoritățile civile și militare.

Statua lui Traian Demetrescu. Sculptorul Filip Marin a terminat statua lui Traian Demetrescu, care va fi așezată pe una din pietele Craiovei. Dl Filip Marin va expune această statuă pe una din pietele din București înainte de a fi trimisă la Craiova.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Doctori noi. Dnii Valeriu Moldovan, Teodor Burdan, Ioan Margita și Ioan Tatar au fost promovați, la universitatea din Cluș, sâmbăta trecută, 23 iunie n., doctori în științele juridice.

Magistru farmacist. Dl Iuliu Codarcea, fiul dlui Artemiu Codarcea, protopop în Turda, a fost promovat la universitatea din Cluș magistru farmacist.

Cinci studenți români eliminați. Cu adâncă mâhnire aflăm din ziarul oficial, că ministrul de culte și instrucțiune publică a eschis odată pentru totdeauna din toate școalele superioare din Ungaria pe studentul în drept George Novacovic, cu adaosul, că dacă dânsul s-ar câștiga absolut sau diplomă la ori și ce institut înalt din străinătate, aceasta în Ungaria nu va avea valoare, nu se va putea nostrifica. Aceasta sentință draconică, zice-se, s'a adus „pe temeiul cercetării disciplinare, pornită pentru agitațiunile lui în contra statului și în contra naționalității”. Totodată studenții Ioan Scurtu, Coriolan Steer, George Domide și Ioan Moga, sunt eschiși pentru totdeauna de la universitatea din Cluș, perțând și semestrul din urmă.

Fundațiunea Valeriu Bologna. Cetim în „Gazeta Transilvaniei”, că din prilegiul aniversalului morții regretatului Valeriu Bologna, dl director Virgil Onițiu, în conferența de la 28 mai v. a corpului profesoral de la școalele medii și superioare gr. or. române din Brașov, atrăgând atențiunea corpului profesoral asupra faptului, că din incidentul morții acestuia s'au contribuit pentru masa studenților (în loc de cununii trecătoare) de către amicii și rudeni peste 2000 coroane întru amintirea sa — a propus, ca din suma acesta de danii pioase corpul profesoral să înființeze un fond special sub numirea „Fundațiunea Valeriu Bologna pentru masa studenților români din Brașov”, ale cărei venite se vor folosi pentru masa studenților, iar fundațiunea cu toate eventualele contribuiri viitoare va rămânea neatacabilă și va purta pentru toate timpurile numele aceluia, întru memoria căruia s'au contribuit sumele pioase. Corpul profesoral a decis cu unanimitate în acest sens, iar comisia administrativă a fondului mesei studenților cu ziua de 31 mai v. a înființat noua fundațiune cumpărând serisuri fonciare urbane române de 5% în valoare nominală de 2500 lei noi, cari constituie baza „Fundațiunii Valeriu Bologna”.

Rugăciunile în școalele din România. Consiliul permanent al instrucțiunii publice din București a

ținut săptămâna trecută ședință, sub președinția dlui dr. Istrate, ocupându-se cu ceștiunea rugăciunilor în școalele primare. S'a hotărât, ca dimineața la intrarea în școală să se zică *Tatăl Nostru*, iar la esire un cântec religios pedagogic; după amiază la intrarea în școală se va întona asemenea un cântec religios-pedagogic, iar după amiază se va zice rugăciunea: „Plinirea tuturor bunătăților tu ești, Doamne“.

Fondul pentru înființarea unei școale de fete române în Cluș nu s'a ținut adunarea generală în sâmbăta trecută, pe când s'a convocat, ei s'a amânat pe alt timp, care se va anunța mai târziu.

C E N O U.

Hymen. *Dl T. V. Păcățian*, șefredactor al ziarului „Tribuna“ s'a cununat în duminica trecută, 24 iunie n., cu dna Silvia Pop ved. Circa în Bobohalma. — *Dl dr. Valeriu Branșice* și dsoara Maria N. Popovici s'au logodit la Brașov în 11/24 iunie. — *Dl Octavian Smigelski*, profesor gimnasial din Elisabetopol, și dsoara Pulcheria Caluțiu, fiica dlui Simeon Caluțiu, avocat în D-St-Martin, se vor cunună la 12 iulie n. — *Dl dr. Eudoxiu Popovici*, medic în Cernăuți, s'a logodit cu dsoara Sofia T. Stănescu, fiica dlui Tache Stănescu în Brașov. — *Dl Vasile Urzica* și dsoara Miți Moldovan se vor cunună în 15 iulie în biserica gr. cat. din Varviz.

Căsătoria moștenitorului Francisc Ferdinand cu contesa Chotek, despre care s'a scris atât de mult în ziare, în sfârșit totuș se va face. Se anunță cu toată pozitivitatea, că acum și Majestatea Sa consimte și astfel cununia se va celebra la începutul lunii viitoare. Mai înainte înse, eri joi în 28 iunie moștenitorul a făcut în sala consiliului intim a Burgului jurământ solemn, renunțând la dreptul de moștenire a tronului pentru succesorii sei din fiitoarea căsătorie cu contesa Chotek, care nu va purta titlul de împărăteasă și regină, ci acela de „soția Maj. Sale imperiale și regale“.

Procesul pentru cununa lui Iancu. Procesul intentat contra tinerilor Scurtu, Novacovici și Steer, pentru ducerea unei cununi pe mormântul lui Avram Iancu, care avea să se decidă la tribunalul reg. din Deva, ca for apelator, în 26 I. c., a intrat în o formă nouă. La cererea procurorului, tribunalul a decis nimicirea procedurii de pân'acuma și a transpune actele judelei instructor, spre a se intentă un nou proces de agitație, contra lui Scurtu și Novacovici, pentru discursurile rostite la Tebea.

Societatea doamnelor române din Bucovina. *Filialele din Budeniț și Ciudeii* vor aranjă duminică în 15 iulie (după Sf. Petru) o petrecere populară cu teatru, cântări și dans. — *Filialele din Mănăstirești* se va întruni în adunare generală duminică în 1 iulie n. după miazăzi la 4 în Mănăstirești.

Aniversarea nașterii lui Gutenberg. Zilele trecute s'a serbat la Mainz în Germania aniversarea de 500 de ani de la nașterea lui Gutenberg, inventatorul imprimeriei. Serbarea a început sâmbătă cu deschiderea solemnă a expoziției tipografice și s'a încheiat marți. Asemenea serbare s'a dat și la București, precum și în alte orașe.

Despărțământul Brașov al Asociațiunii a ținut adunarea sa generală în comuna Hărman la 4/17 iunie, sub presiunea dlui A. Bârseanu, care dimpreună

cu tot comitetul a fost primit cu multă căldură din partea populațiunii, în frunte cu parocul Al. Dogariu, episcopul G. Cristolovan și învățătorul Ioan Toma. Raportul secretarului, cetit de dl Nic. Bogdan, a arătat că comitetul a înființat 12 biblioteci ambulante. Vicepreședintele dl dr. Maior a raportat interesant despre succesul acestor biblioteci. Apoi cassarul dl C. Aiser a arătat că s'a încassat în cursul anului 841 cor. 62 bani. Dl Ioan Lăpădat și-a cetit lucrarea „Îmbunătățirea stării poporului nostru“, iar dl paroc Al. Dogariu a cetit fragmente din scrierea sa „Monografia comunei Hărman“.

Cărți poștale în Bucovina. În editura „Destep-tării“ a apărut la Cernăuți o serie de cărți poștale cu portretul dlui dr. G. Popovici, cari au fost primite cu atâta plăcere din partea publicului, că în curând va apare ediția a doua.

Înmormântarea principesei Iosefina de Hohenzollern, moartă la 6/19 iunie, s'a făcut sâmbătă la 10/23 iunie în cripta familiei princiare de Hohenzollern, la biserica Mântuitorului din fosta mănăstire de călugărițe din Hedingen, depărtare de 10 minute de la Sigmaringen. Regele Carol, principele Ferdinand și toți membrii familiei au urmat șierul până la criptă, dimpreună cu un imens public. În aceeaș zi la orele 9 dimineața s'a serbat în catedrala catolică din București un Requiem la care a pontificat arhiepiscopul Hornstein, ținând și o cuvântare. La 11 s'a ținut parastas la Mitropolie, unde a celebrat mitropolitul-primat, încungîurat de înaltul cler. Regina, principesa Maria au asistat la amândouă, la mitropolie au fost de față și micii principii Carol și Elisabeta. De față au fost în ambele biserici toți ministrii, președinții corpurilor legiuatoare, ministrii plenipotențiară străini, primarul capitalei, înalții funcționari, toți cu doamnele și altă lume aleasă și multă. La aceeaș oră s'au oficiat parastasi în toate reședințele de județ ale României.

† **Teodor Pap**, avocat în Baia-de-Criș, a încetat din viață sâmbătă la 10/23 iunie, în etate de 67 ani. Reposatul, originar din Bihor, s'a făcut studiile gimnasiale la Beins, cele juridice în academia de drept din Oradea-mare, apoi a intrat în serviciu comitatens, ca jurat lângă prim-pretorul Iosif Roman înteu în Oradea-mare, în urmă la Aleșd; apoi a trecut în districtul Zarand, în fruntea căruia se află Pipoș, Hodoș, Frâncu, Borlea și altii, făcându-se tovarăș în munca pentru ridicarea poporului și dând mână de ajutor pentru înființarea gimnasiului din Brad. Desființându-se districtul Zarand, el a ramas tot în Baia-de-Criș, unde a deschis cancelarie advocațională. Teodor Pap a fost un fiu devotat al poporului, a luat parte la toate mișcările noastre naționale, bisericesti și culturale. A fost membru fondator al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, al Societății pentru fond de teatru român, membru al reprezentanței gimnasiului gr. or. român din Brad, al sinodului archidiececan etc. Ne fiind însorată și neavând rudeni de aproape, toată interesarea s-o dedică gimnasiului din Brad, exprimându-și de multe ori dorința să-și lase toată averea (cam 160.000 cor.) aceluia. După moartea lui înse nu s'a găsit nici un testament și astfel nu se știe dacă s'a îndeplinit dorința. Conform dorinței sale din urmă, s'a înmormântat, luni la 12/25 iunie, în cimitierul gr. or. din Tebea, unde zac și osemintele lui Avram Iancu. În veci amintirea lui.